

Nadzirano četkanje zubi u vrtićima i školama

dr. sc. Ivana Pavić Šimetin, dr. med., spec. školske medicine
Voditelj Službe za školsku medicinu, mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti
zamjenica ravnateljica Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo
mr. sc. Marijana Radić Vuleta, dr. med. dent., Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Zagreb, 28. 08. 2019.

PILOT PROJEKT NADZIRANOG ČETKANJA ZUBI U VRTIĆIMA I ŠKOLAMA

HZJZ
HRVATSKI ZAVOD ZA
JAVNO ZDRAVSTVO

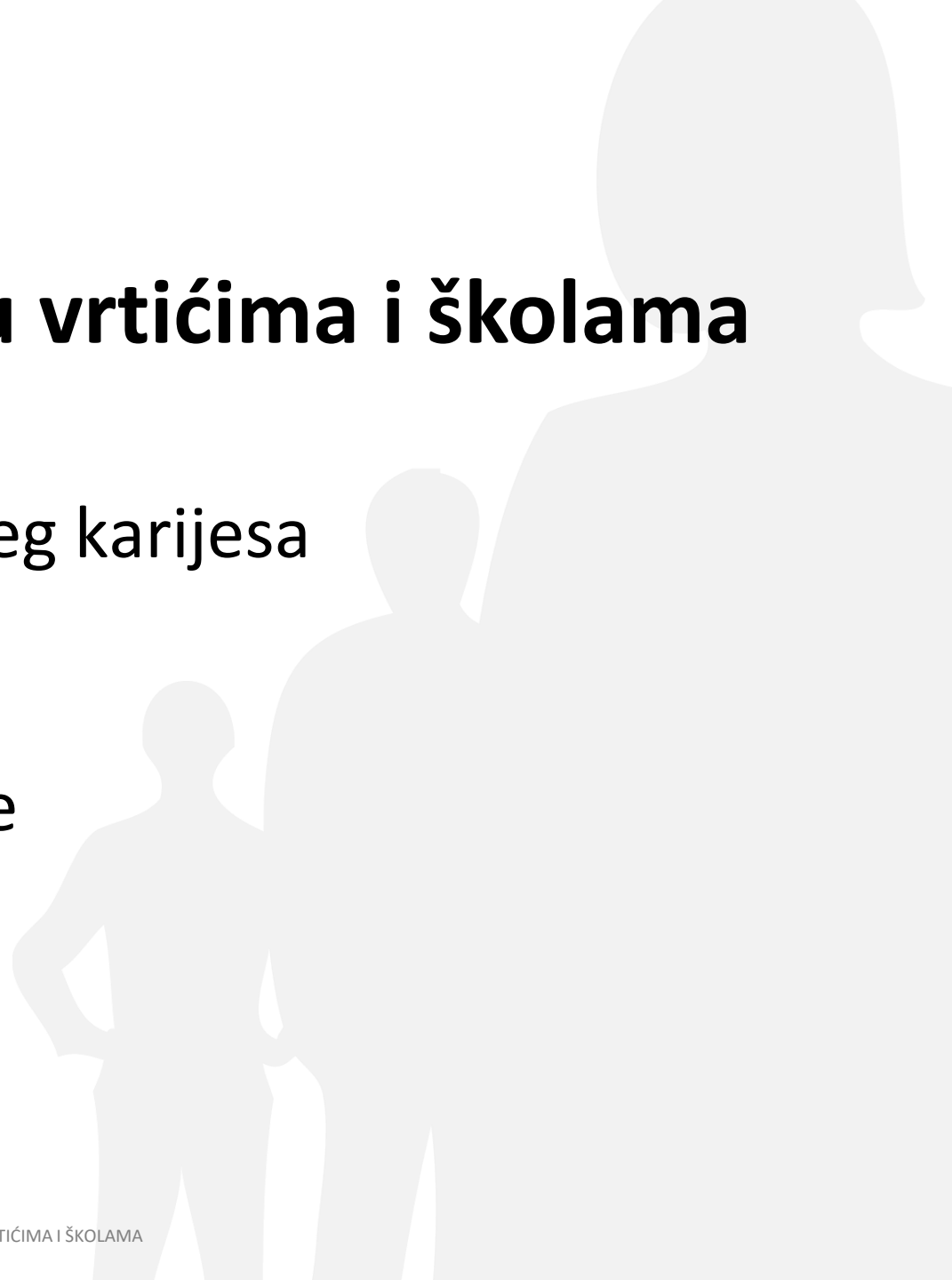

Ministarstvo
zdravstva

Četkanje zubi u vrtićima i školama

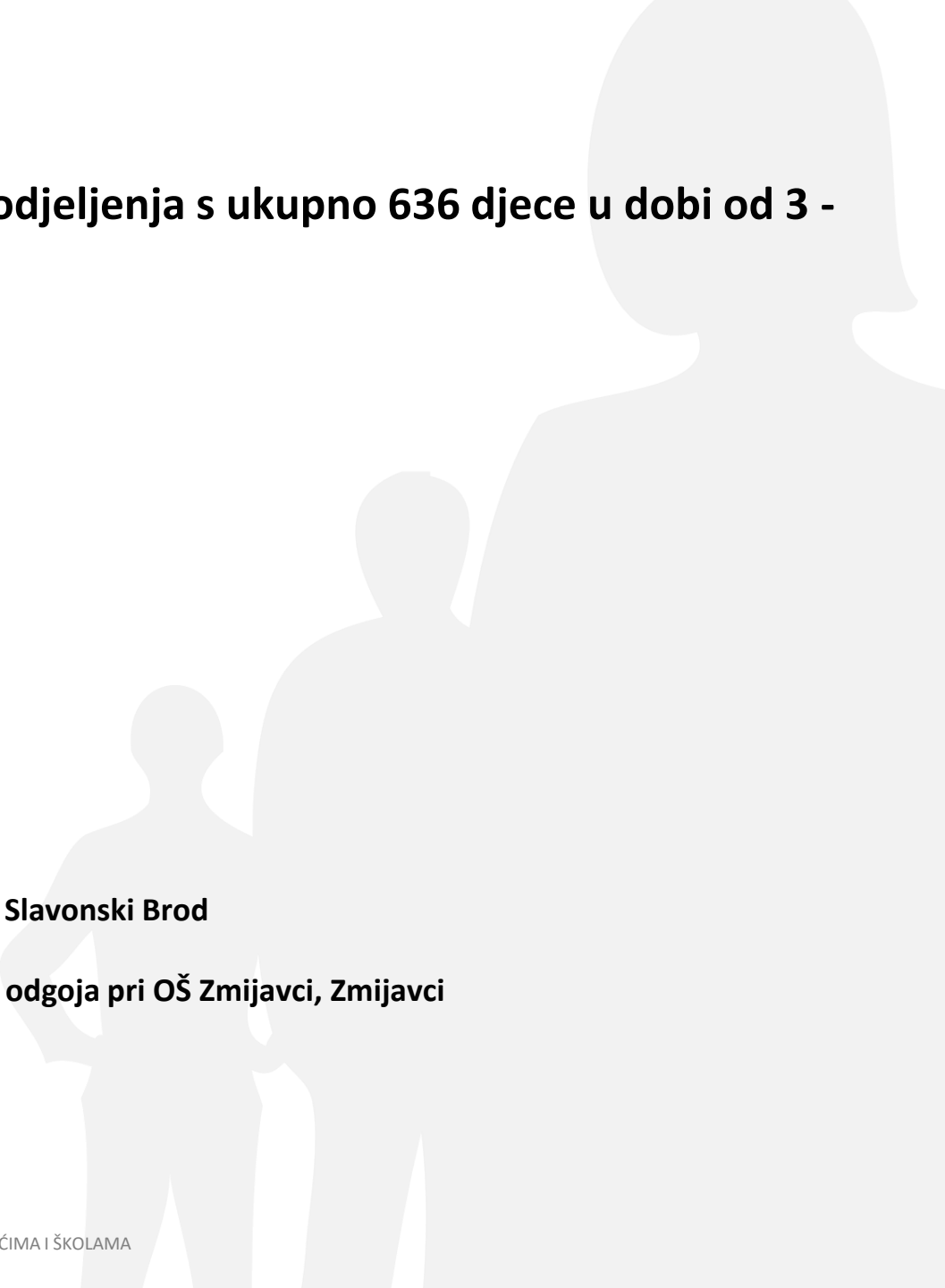
- Prevencija dječjeg karijesa
- Usvajanje navike

Dječji vrtići

Sudjelovalo je 25 vrtićkih odjeljenja s ukupno 636 djece u dobi od 3 - 7 godina

- 1. Dječji vrtić Cekin, Slavonski Brod**
 - 2. Dječji vrtić Cipelica, Čakovec**
 - 3. Dječji vrtić Malešnica, Zagreb**
 - 4. Dječji vrtić Matije Gupca, Zagreb**
 - 5. Dječji vrtić Leptir, Sesvete**
 - 6. Dječji vrtić Salona, Solin**
 - 7. Dječji vrtić Milana Sachsa, Zagreb**
 - 8. Dječji vrtić Ivana Brlić Mažuranić, Slavonski Brod**
 - 9. Ustrojbena jedinica predškolskog odgoja pri OŠ Zmijavci, Zmijavci**
 - 10. Dječji vrtić Mak, Osijek**
 - 11. Dječji vrtić Ciciban, Velika Gorica**
-

Osnovne škole – 1. razred osnovne škole

Sudjelovalo je 20 razrednih odjeljenja s ukupno 351 učenikom

1. OŠ Jože Horvata, Kotoriba
2. I.OŠ Čakovec, Čakovec
3. OŠ Jordanovac, Zagreb
4. OŠ Augusta Šeone, Gundinci
5. OŠ Tin Ujević , Krivdol
6. OŠ Mato Lovrak, Nova Gradiška
7. OŠ Grigor Vitez, Osijek
8. OŠ kraljice Jelene, Solin
9. OŠ Nikole Hribara, Velika Gorica
10. OŠ Sibinjskih žrtava, Sibinj

Tko je provodio pilot projekt?

1. Odgajatelji i učitelji

2. Zdravstveni voditelji (vrtići) i medicinske sestre iz timova školske medicine (škole):

- stručna podrška
- nadziranje provođenja projekta (da li se provodi u skladu sa standardima)

Kako se provodilo nadzirano četkanje?

Standardi za pilot projekt nadziranog četkanja zubi u vrtićima i školama

Ovo je skraćena verzija Standarda za pilot projekt nadziranog četkanja zubi (pranje zubi) u vrtićima i školama*.

Organizacija

- Djeca svaki dan četkažu zube u sklopu pilot projekta nadziranog četkanja zubi u školama i vrtićima. (1.2)
- Svi su provoditelji pilot projekta nadziranog četkanja zubi prošli edukaciju o učinkovitom četkanju zubi i postupcima kontrole zaraze. (1.5)
- Svim je ustanovama na raspolaganju stručna podrška zdravstvenih voditelja u predškolskoj ustanovi ili medicinske sestre iz tima školske medicine. (1.4)
- Uspostavljene su odgovarajuće mjere za suglasnost i vodi se evidencija. (1.6, 1.7)

Učinkovita preventivna praksa

- Koristi se pasta za zube koja sadrži 1450 ppm fluora, u skladu s Uredbom (EZ) br. 1223/2009 Europskog parlamenta i Vijeća o kozmetičkim proizvodima (30. studenog 2009.). (2.1)
- Za djecu mlađu od tri godine se koristi tanki sloj (razmaz) paste za zube, a za djecu od tri godine i starije pasta veličine zrna graška. (2.2)
- Kad se pasta za zube dijeli među djecom, provoditelj pilot projekta je istiskuje na čistu površinu kao što je tanjur ili papirnati ručnik. (2.3)
- Zubne četkice se posebno označavaju za svako dijete u svrhu lakšeg prepoznavanja. (2.10)
- Djecu se nadzire za vrijeme četkanja zubi. (2.11)
- Nakon završenog četkanja zubi djeca trebaju višak paste ispljunuti (ne ispirati) u papirnati ručnik ili umivaonik, ovisno o modelu četkanja zubi. (Dodatak 2: 2.5 i 2.17)
- Nakon četkanja zubi svaka se zubna četkica zasebno temeljito ispiru pod hladnom tekućom vodom, odlaže u sustav za odlaganje četkica za zube i ostavlja da se osuši na zraku. (2.15)
- Četkice za zube se zamjenjuju jednom u tri do četiri mjeseca ili ranije (ako postoje oštećenja vlakana zubne četkice). (2.9)

Prevenција i kontrola zaraze

- Provoditelj pilot projekta treba oprati ruke prije i nakon četkanja zubi da spriječi zarazu. (Dodatak 2: 2.1)
- Sustavi za odlaganje omogućuju uspravan položaj zubnih četkica i osiguravaju dovoljan razmak između njih. (3.2 i 3.3)
- Sustavi za odlaganje koji nemaju poklopac čuvaju se na za to namijenjenim kolicima ili u čistom, suhom ormaru. (3.5)
- Pri čišćenju sustava za odlaganje zubnih četkica i umivaonika treba koristiti namjenske rukavice za kućanstvo. (3.7)
- Sustav za odlaganje zubnih četkica se barem jednom tjedno čisti, ispiru i suši toplom tekućom vodom i deterdžentom za kućnu upotrebu te zamjenjuje u slučaju oštećenja (pukotine, neravnine, ogrebotine). (3.8, 3.11, Dodatak 1: 1.3 i 1.4)
- Sve zubne četkice koje padnu na pod odlažu se u otpad. (3.12)

*Standardi za pilot projekt nadziranog četkanja zubi u vrtićima i školama preuzeti su iz škotskog nacionalnog programa Childsmile, prevedeni i prilagođeni hrvatskom okruženju, te su preuzeti i prilagođeni elementi Uredbe (EZ) br. 1223/2009 Europskog parlamenta i Vijeća o kozmetičkim proizvodima od 30. studenog 2009. i publikacije "Protokol četkanja zubi kod djece u dobi od 3-5 godina", Stomatološki fakultet, Sveučilište Iova.

Standardi za pilot projekt nadziranog četkanja zubi u vrtićima i školama:

Škotski nacionalni programa Childsmile, prevedeni i prilagođeni uvjetima predškolskog i školskog sustava u Republici Hrvatskoj.

Uredba (EZ) br. 1223/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. Studenoga 2009 godine o kozmetičkim proizvodima

“Protokol četkanja zubi kod djece u dobi od 3-5 godina”, Stomatološki fakultet, Sveučilište Iowa

Doprinos hrvatskih stručnjaka i institucija.

Standard 1: Organizacija

Stavka 1(a)

Provođenje pilot projekta nadziranog četkanja zubi (pranje zubi) u vrtićima i školama mora biti **u skladu s preporukama Standarda**.

Obrazloženje

Pilot projekt nadziranog četkanja zubi razvio se s ciljem razvoja cjelovitih standarda nadziranog četkanja zubi u vrtićima i školama.

Kriteriji

- 1.1 Projekt može biti na raspolaganju **svoj djeci***, bez obzira pohađaju li cjelodnevni ili poludnevni program u vrtiću.
- 1.2 Djeca **svaki dan četkaju zube** u sklopu pilot projekta nadziranog četkanja zubi.
- 1.3 Sve ustanove koje su uključene u pilot projekt, imaju određenog **voditelja koji je odgovoran** za program četkanja zubi.
- 1.4 Svim je ustanovama na raspolaganju **stručna podrška zdravstvenih voditelja** u predškolskoj ustanovi ili medicinske sestre iz tima školske medicine.
- 1.5 Svi su provoditelji pilot projekta nadziranog četkanja zubi **prošli edukaciju** o učinkovitom četkanju zubi i postupcima kontrole zaraze.
- 1.6 Uspostavljene su odgovarajuće mjere za **suglasnost roditelja* *** na način da se podrazumijeva da sva djeca sudjeluju u četkanju zubi zubnom pastom s fluorom, osim one djece čiji roditelji/staratelji u pisanom obliku u pravi ustanove odbiju sudjelovanje ili daju suglasnost za četkanje zubnom pastom bez fluora.
- 1.7 Vodi se **evidencija**.
- 1.8 **Svim su ustanovama dostupne cjelovite i skraćene verzije Standarda** za pilot projekt nadziranog četkanja zubi u vrtićima i školama.

*Četkice, paste za zube i držači četkica za zube

* *Mišljenje Pravobraniteljice za djecu

■ Standard 2: Učinkovita preventivna praksa

Stavka 2(a)

Djeca koriste **odgovarajuću količinu paste za zube** prema protokolu koji smanjuje rizik za razvoj zaraze.

Stavka 2(b)

Svako dijete će **učinkovito koristiti odgovarajuću zubnu četkicu i tehniku** četkanja zubi.

Stavka 2(c)

Četkanje zubi se organizira na siguran i učinkovit način **usklađeno s vrtićkim, školskim i kućnim rutinama.**

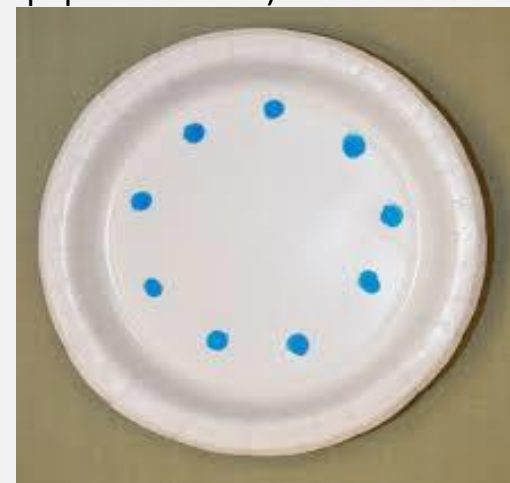

ZUBNE PASTE

- Koristi se pasta koja sadrži 1450 ppm F, u skladu s Uredbom (EZ) br. 1223/2009 Europskog parlamenta i Vijeća o kozmetičkim proizvodima (utvrđena količina fluora koja sprječava karijes, a nije štetna za zdravlje djeteta)
- Razmaz paste za zube ili pasta veličine zrna graška

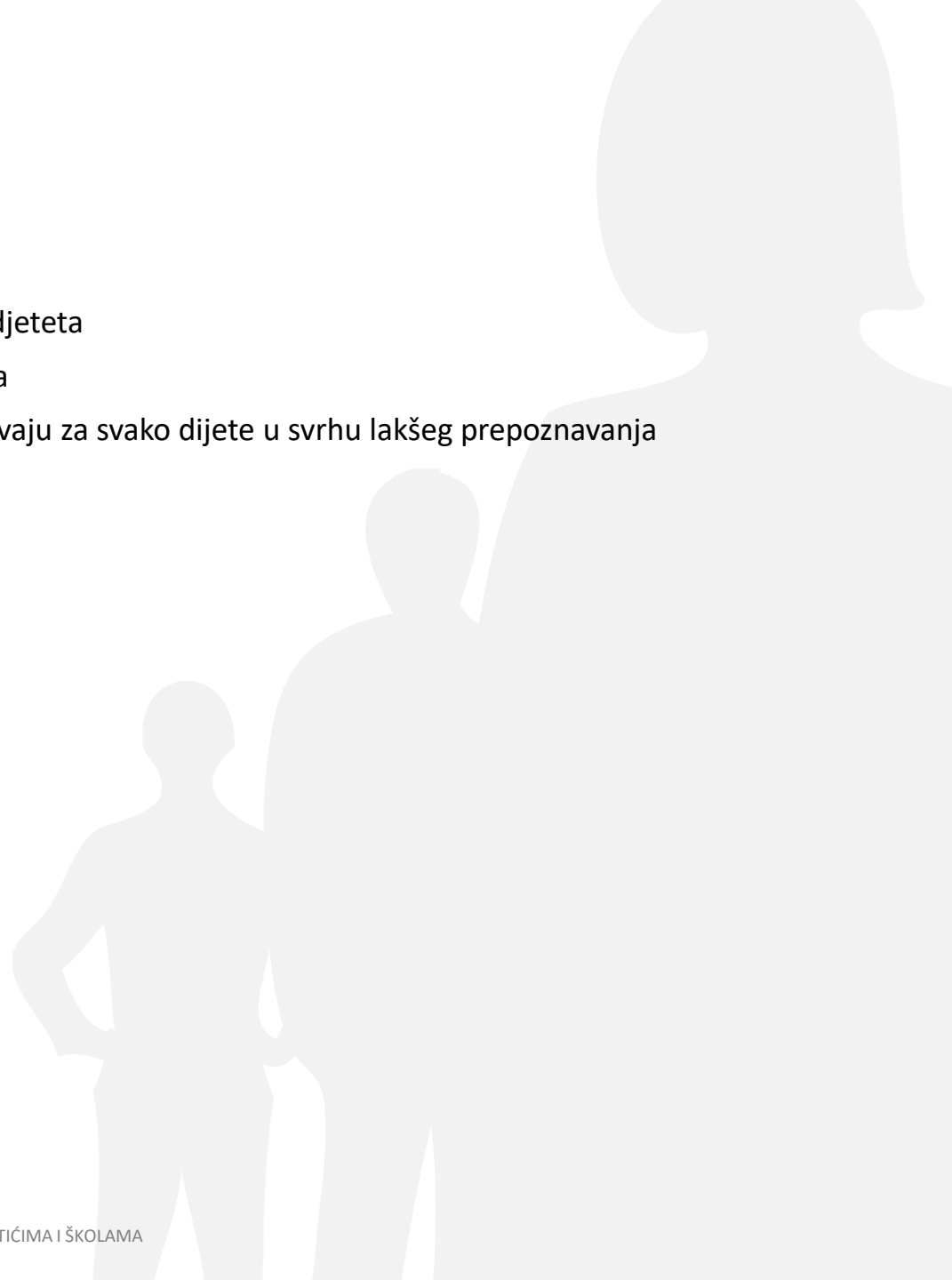
- Provoditelj projekta istiskuje zubnu pastu na čistu površinu (tanjur ili papirnati ručnik)
- Dovoljan razmak

ZUBNE ČETKICE

- Četkice za zube odgovaraju dobi djeteta
- Zamjena jednom u 3 do 4 mjeseca
- Zubne četkice se posebno označavaju za svako dijete u svrhu lakšeg prepoznavanja

■ Standard 3: Prevencija i kontrola zaraze

Stavka 3(a)

Sustavi za **odlaganje četkica za zube** trebaju osigurati uvjete za sprječavanje širenja zaraze.

Stavka 3(b)

Protokoli čišćenja smanjuju rizik za razvoj zaraze.

SUSTAV ZA ODLAGANJE ZUBNIH ČETKICA

- Uspravan položaj zubnih četkica
- Dovoljan razmak
- Oznake
- Čuvanje u suhom čistom ormaru
- Tijekom četkanja zubi sustavi za odlaganje zubnih četkica ne smiju stajati neposredno pokraj djece
- Najmanje jednom tjedno čistiti sustave za odlaganje zubnih četkica toplom tekućom vodom i deterdžentom za kućnu upotrebu
- Dezinfekcijska sredstva se ne preporučuju za sustave za odlaganje zubnih četkica
- Svaka zubna četkica koja padne na pod mora se odložiti u otpad
- Dijete koje preboli streptokoknu ili neku drugu zaraznu bolest, ne mora zbog toga mijenjati zubnu četkicu, jer nakon bolesti ima kratkotrajni imunitet na uzročnika zaraze
- Provoditelj pilot projekta pere ruke prije i poslije četkanja zubi (voodootpornim zavojem zaštititi svako oštećenje na koži provoditelja pilot projekta)
- Nakon četkanja zubi provoditelj pilot projekta ispire umivaonike

ČETKANJE ZUBI

- Vrijeme koje najviše odgovara svakoj ustanovi
- Zubi se četkaju svakodnevno
- Djeca se nadziru
- Individualno ili u skupinama
- Djeca stoje ili sjede u klupama
- 2 minute četkati zube
- Zubnu pastu ispljunuti, ne ispirati!
- Zubnu četkicu isprati hladnom tekućom vodom i ostaviti da se osuši na zraku

MODELI ČETKANJA ZUBI

MODEL A - četkanje zubi u suhim prostorima

- Djeca uzimaju svoju zubnu četkicu iz sustava za odlaganje
- Prilikom četkanja zubi djeca stoje ili sjede
- Višak zubne paste ISPLJUNUTI!
- Postupak nakon četkanja zubi

MODEL B - četkanje zubi nad umivaonikom

- Djeca uzimaju svoju zubnu četkicu iz sustava za odlaganje
- Zubi se četkaju nad umivaonikom (optimalno dvoje djece u isto vrijeme)
- Višak zubne paste ISPLJUNUTI!
- Postupak nakon četkanja zubi

NAPOMENA

- Sustave za odlaganje zubnih četkica moguće je i samostalno izraditi (*“Protokol četkanja zubi kod djece u dobi od 3-5 godina”*)

Što smo saznali ...?

- pilot projekt se provodio kako je zamišljen u vrtićima i školama
- djeca su se veselila pranju zubi, rado i bez otpora su prihvatili četkanje
- s vremenom su se naviknuli na četkanje zubi bez ispiranja vodom te su takav način četkanja počela primjenjivati kod kuće
- roditelji su vidjeli promjene kod djece tijekom četkanja - dijete je više zainteresirano za četkanje zubi

Tehnički nedostaci

- poboljšati kvalitetu stalaka/držača za četkice za zube (veća stabilnost i sigurniji utori)
- oznake (figure) je potrebno otisnuti na četkice za zube i držače kako bi se spriječilo odljepljivanje
oznaka na četkicama i stalcima ili svako oštećenje naljepnica redovito zamijeniti

Preporuke za unaprjeđenje

- **Nadziranje djece prilikom četkanja najbolje se postiže četkanjem u klupama u vrtićkim/razrednim odjeljenjima (sprječavanje padanja četkica za zube na pod i bolja kontrola tehnike četkanja uz demonstraciju četkanja)**
- **Promovirati oralno zdravlje kroz edukaciju stručnog osoblja u vrtićima i školama te ih motivirati za aktivnije sudjelovanje u programima uz razvoj odgovornosti (organizacija jednodnevnih radionica)**
- **Ojačati zdravstveno-edukativni odgoj roditelja i djece kroz interaktivne radionice, uz razvijanje odgovornosti roditelja o brizi za oralno zdravlje djeteta, ali i za opće zdravlje**
- **Motivirati djecu demonstrativnim četkanjem na edukativnom modelu (pravilna tehnika četkanja)**
- **Vrijeme u danu u kojem se zubi četkaju, ustanove moraju prilagoditi obavezama pri čemu je potrebno staviti naglasak na vrijeme trajanja procesa četkanja (max. 10 – 15 minuta) koji ne bi trebao utjecati na planirani odgojno - obrazovni rad i vrijeme odmora, osobito u školama**

Program nadziranog četkanja zubi u vrtićima i školama – najava plana aktivnosti:

13. rujan 2019., Velika Dvorana Ministarstva zdravstva, 11 sati

- **svečana dodjela certifikata vrtićima i školama za uspješno sudjelovanje u pilot projektu**
- **prikaz rezultata pilot projekta nadziranog četkanja zubi u vrtićima i školama**

Agencija za odgoj i obrazovanje: Katalog stručnih skupova

- **jednodnevna radionica**

„Nadzirano četkanje zubi u vrtićima i školama”

(namijenjena odgajateljima i učiteljima te zdravstvenim voditeljicama vrtića i medicinskim sestrama iz timova školske medicine)

23. listopada 2019. i 29. siječanj 2020. (10-15 sati), Edukacijski centar, HZJZ

HVALA NA PAŽNJI!

www.hzjz.hr

